

ופרקין דההיא עלי שינוי כדאמר רב ונסתא כדאמר רב ומכבס כסותו במים צוננין ולא בנתר ולא בחול, וכי אמרין באידך שיצא מבית האסורין וחיבירו ותכפוהו אבליו היינו שהן מותרין כדרכן בלא שינוי.

וכיון דקתני מכבס שמעינן דאפי' בתוך ז' מיירי, דהא איסור תכבוסת מאכלות שבעה היא ואין אבלות שלשים אלא תספורת וגיהוץ ונישואין וכניסת משתה.

והיינו דאמרין זאת אומרת אבל אסור בתכבוסת פי' תוך שבעה ואפי' במים צונן, דאילו תכבוסת בחמין פשיטא דהא מיואב שמעינן לה כדאיתא בפירקין לעיל (ט"ו א'), אלא כדאמרן.

כך אסור ליטול צפרנים במועד. פי' שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול.

ור' יוסי מתיר. פי' דקסבר דבנטילת צפרנים לא גזרו ביה חדא שהוא נוול גדול להשהותן ולא שכיח שיניחנו עד המועד, ועוד דדבר הגדל בכל יום הוא שאפי' יטלם קודם המועד צריך ליטלם במועד ודומיא דכלי פשתן שלא גזרו בהן (לקמן י"ח א').

וכשם שאמרו אסור לגלח בימי אבלו כך אסור ליטול צפרנים בימי אבלו דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר. ובאבל רבתי (פ"ז) משמע דפליגי בהא דכתיב גבי יפת תואר ועשתה את צפרניה דר' יהודה סבר דהיינו שתגדלם משום אבלות ור' יוסי סבר דהיינו תיקון כדכתיב (שמואל ב' י"ט) לא עשה רגליו, אי נמי דהתם לאו משום אבלות אלא שתתגנה בעיניו.

ואיסור נטילתם כל ל' כדין גלוח דהא מדמי להו בברייתא, ובזה איש ואשה שוין אע"פ שלגבי השער אמרו בירושלמי שהיא מותרת לאחר שבעה מפני שנוול הוא לה.

אמר עולא הלכה כו'. ושמעין מיהא שיותר ראוי להקל בענין זה במועד מימי אבלו.

ז"ל דבכל אלו בלא תכפוהו אביליו אסור אפילו להקל בתער, ולפי זה בתכפוהו אביליו הקילו יותר מאלו היה לו איזה אונס ואחר כך אירעו אבל, ולפי זה בברייתא דתני אסור על כרחין אין אבל בכלל, דבתכפוהו אביליו מותר להקל בתער, ואם כן היה נראה דאם אירעו ח"ו ג' זה אחר זה מותר בשלישי לגלח כדרכו, ולא מצאתי זאת בדברי הראשונים ז"ל.

אבל בירושלמי (פ"ג ה"א) נראה בזה אנפי אחריתי, דרמי נמי התם ברייתא אהדדי, ומשני רב חסדא הא דתני מותר היינו גם שיש שם רגל, ומפני כבוד הרגל הותר, והא דתני אסור היינו בשאין שם רגל, ומביא ראיה לרב חסדא דבלא רגל אסור מברייתא דתכפוהו אביליו דלא הותר לגלח כדרכו, ואי אמרת מותר יעשה אבל הראשון אצל השני כמו שהוא אנוס, הרי לא איתאמרת אלא מפני כבוד הרגל, ר"ש בר רב יצחק בעי, ניחא בתוך ז', דמוכח מהא דתכפוהו אביליו דבתוך ז' אסור כדרכו, בתוך ל' מנלן, התיב ר' חנניא הא דתני אלו דברים שהאבל אסור בהם כל ז', וחשיב תספורת, והשתא אם כל ל' אסור כל ז' לא כל שכן, הא לא איתא אלא בתכפוהו אביליו, דבז' לא הותר אלא להקל בתער, ובתוך ל' מותר לגמרי, הדא אמרה שהוא מותר, אמר ר' מתני' מאן דאמר אסור כדרכו במספרים, ופירש הקרבן עדה דבא ליישב דלא תיקשי למאן דאמר אסור משום דמוקי לברייתא דתכפוהו בתוך ל', ובתוך ז' אפילו להקל בתער אסור, ופירוש זה אינו מובן, דהיאך אפשר לאוקמא בתוך ל', דהא תני כיבוס, אם לא שנאמר דקאי אגיהוץ, וכלישנא דהתוספתא, ונראה יותר דמילתא באנפי נפשא הוא, וקמ"ל דמאן דאמר אסור מודה דמותר שלא כדרכו, כמו בתכפוהו אביליו. והשתא העולה מדברי הירושלמי דבכל אלו אם אירעו אבל אחר כך, וגם יש רגל לכולי עלמא מותר לגלח כדרכו, ובימי אבלו לחוד יש חילוק בין תוך ז' לתוך ל', דבתוך ז' לא הותר אלא להקל ובתוך ל' הותר לגמרי, ודין אלו האונסין בימי אבלו עם תכפוהו אביליו דין אחד להם, ומאן דאמר אסור מודה דמותר שלא כדרכו, והנה בזה חולק הש"ס דידן, וסבירא ליה דבלא תכפוהו אביליו אסור אפילו תוך ל', אבל מנלן דפליג נמי בהא למישרי שלא כדרכו אלא להקל לחוד אפילו בלא תכפוהו אביליו וצריך עיון.

שם תוס' בד"ה זאת אומרת אבל אסור בתכבוסת, וא"ת פשיטא כו', וי"ל, עיין מהרש"א ז"ל מה שהקשה על דבריהם ז"ל, אבל עיקר קושייתם תמוה הוא, מאי ענין תכבוסת לאיסור מלאכה, דתכבוסת כצורך אוכל נפש והוא הותר לאבל, וכן משמע לעיל בכמה דוכתי.

שם גמרא, כשם שאסור לגלח במועד כך אסור ליטול צפרנים כו', וכשם שאסור לגלח באבל כו', נראה דטעם פלוגתייהו הוא, משום דר' יהודה חשיב ליה נטילת צפרנים לקישוט כמו גילוח, ומשום הכי אסור במועד מפני הטעם שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול, ובאבל נמי הרי זו בכלל איסור גילוח שנאסר כדי שלא יתקשט, ור' יוסי סבירא ליה דנטילת צפרנים לא חשיב קישוט כל כך, ומשום הכי לא גזרו בו במועד, דלאו טוול הוא כל כך, וכן באבל לא גזרו עליו, ולפי זה בשפה המעכבת האכילה י"ל דר' יהודה נמי מודה דמותר, דהא אינו מתכוין לקישוט, ושאינו מעכבת ר' יוסי נמי מודה דאסור, דעשיית שפמו בכלל גילוח הוא, וכן מבואר באבל רבתי (פ"ז) אסור בנטילת שער, אחד ראשו ואחד שפמו ואחד זקנו כו', אך למאי דס"ד לקמן דיד אין דרגל לא על כרחין הוי סלקא דעתין דטעמיה דר' יוסי הוא משום דמאיס התירו לו, ואם כן י"ל דלמסקנא נמי טעמא הכי הוא, ואידי דהתירו דיד התירו נמי דרגל, ואם כן נטילת שפה נמי שייכי בפלוגתא דר"י ור' יוסי, לר' יוסי שרי משום מיאוס ולר"י אסור, כי היכא דאסור בנטילת צפרנים אע"ג דמאיס והריטב"א ז"ל כתב דבאבל רבתי (שם) משמע דפליגי ר' יהודה ור"י בקרא דועשתה את צפרניה אי גידול הוא או העברה, ואני לא מצאתי רמז מזה, דמאי דמייתי התם אחר תספורת ל' יום פלוגתייהו דר"ע ור"א דועשתה את צפרניה מילתא אחריתי היא, דקחשיב הרבה דברים שזמנן ל' יום, והנה בין אם נאמר דר' יוסי מתיר משום דלאו קישוט הוא ובין אי טעמא דר' יוסי משום מיאוס נראה דבמועד אליביה מותר בלי שום שינוי, דלמה נצריך שינוי בזה, כיון דמשום מלאכה ליכא איסורא בזה, כדאיתא לעיל לענין גילוח, משום דצורך הגוף, וליכא איסורא בזה אלא משום גזירה שלא יכנס לרגל כשהוא מנוול, וכיון דלא גזרו בצפרנים ממילא מותר אפילו בלא שינוי, ולר' יהודה דסבירא ליה דגזרו בצפרנים כמו בגילוח נראה דאסור אפילו על ידי שינוי, דגם זה בכלל גזירה שלא יכנס, ולקמן בשמעתין יבואר יותר על פי דברי הראשונים ז"ל.

קרן אורה מסכת מועד קטן דף יז עמוד ב

שמואל ב פרק יט

3

- (א) ויבגדו המלך ויעל על עליית השער ויבדו וכה אמר בלכתו בני אבשלום בני בני מותי אני תחתיה אבשלום בני בני:
- (ב) ויבדו ליואב הנה המלך בכה ויתאבל על אבשלום:
- (ג) ונתהי התשעה ביום ההוא לאכל לכל העם כי שמע העם ביום ההוא לאמר נעצב המלך על בנו:
- (ד) ויתגב העם ביום ההוא לבוא העיר כאשר יתגב העם הנקלמים בנוסם במלקמה:
- (ה) והמלך לאט את פניו וינעק המלך קול גדול בני אבשלום בני בני: ס
- (ו) ויבא יואב אל המלך הבית ויאמר הבשפת היום את פני כל עבדיה הממלטים את נפשה היום ואת נפש בניה ויבגדו ונפש ונפש פלגשיה:
- (ז) לאהבה את שונאיה ולשנא את אהביה כי הנדפת היום כי אין לה שרים ועבדים כי ידעתי היום כי לא לו אבשלום חי וכלנו היום מתים כי אז ישר בעיניך:
- (ח) ועתה היום צא ודבר על לב עבדיה כי בילקו נשבעתי כי אינה יוצא אם יליו איש אתה הלילה ורעה לה זאת מכל הרעה אשר בעה עליה מוצריה עד עתה: ס
- (ט) ויקם המלך וישב בשער ולכל העם הגידו לאמר הנה המלך יושב בשער ויבא כל העם לפני המלך וישאלו נס איש לאהליה: ס
- (י) ויהי כל העם נדון בכל שבטי ישראל לאמר המלך הצילנו מפח איבוינו והוא מלטנו מפח פלשתים ועתה ברח מן הארץ מעל אבשלום:
- (יא) ואבשלום אשר משחנו עלינו מת במלקמה ועתה למה אתם מחרשים להשיב את המלך: ס
- (יב) והמלך נוד שלח אל צדוק ואל אבימר הפקנים לאמר דברו אל זכני יהודה לאמר למה תהיו אחרנים להשיב את המלך אל ביתו ודבר כל ישראל בא אל המלך אל ביתו:
- (יג) אחי אתם עצמי ובשרי אתם ולמה תהיו אחרנים להשיב את המלך:
- (יד) ולעמשא חמרו הלא עצמי ובשרי אתה כה יעשה לי אלהים וכה יוסיף אם לא שר צבא תהיה לפני כל הימים מנת יואב:
- (טו) ויט את לבב כל איש יהודה באיש אחד וישלחו אל המלך שוב אתה וכל עבדיה:
- (טז) וישב המלך ויבא עד הירדן ויהודה בא הגלגלה ללכת לקראת המלך להעביר את הירדן:
- (יז) וימנהר שמעי בן גרא בן המיני אשר מבחורים ויבד עם איש יהודה לקראת המלך נוד:
- (יח) ואלף איש עמו מבנימין וציבא נער בית שאול וקמשת עשר בניו ושורים עבדיו אהו ושלחו הירדן לפני המלך:
- (יט) והעברה העברה לעביר את בית המלך ולעשות הטוב בעיניו ושמעי בן גרא נפל לפני המלך בעברו בירדן:
- (כ) ויאמר אל המלך אל יחשב לי אדני עון ואל תזכר את אשר הענה עבדך ביום אשר יצא אדני המלך מירושלם לשום המלך אל לבו:
- (כא) כי ידע עבדך כי אני חטאתי והנה באיתי היום ראשון לכל בית יוסף לרדת לקראת אדני המלך: ס
- (כב) ויען אבישי בן צרויה ויאמר המנת זאת לא יומת שמעי כי קלל את משיח יקנו:
- (כג) ויאמר נוד מה לי ולכם בני צרויה כי תהיו לי היום לשטן היום יומת איש בישוראל כי הלא ידעתי כי היום אני מלך על ישראל:
- (כד) ויאמר המלך אל שמעי לא תמות וישבע לו המלך: ס
- (כה) ומפשת בן שאול ירד לקראת המלך ולא עשה רגליו ולא עשה שפמו ואת בגדיו לא כבס למן היום לכת המלך עד היום אשר בא בשלום:
- (כז) ויהי כי בא ירושלם לקראת המלך ויאמר לו המלך למה לא הלכת עמי מפיבשות:
- (כח) ויאמר אדני המלך עבדי רמני כי אמר עבדך אחבשה לי הסמור וארפב עליה ואלה את המלך כי פסח עבדך:
- (כט) וירגל בעבדך אל אדני המלך ואלאני המלך במלצה האלהים ועשה הטוב בעיניך:
- (ל) כי לא היה כל בית אבי כי אם אנשי מנת לאדני המלך ומשפת את עבדך באכלי שלטנה ומה יש לי עוד צדקה ולנעק עוד אל המלך: פ
- (לא) ויאמר לו המלך למה תדבר עוד דבריך אתה וציבא מתלקו את השדה:
- (לב) ויאמר מפיבשות אל המלך גם את הכל יקח אחרי אשר בא אדני המלך בשלום אל ביתו: ס
- (לג) וברזלי הגלעדי ירד מרגלים ויעבר את המלך הירדן לשלחו את בירדן הירדן:
- (לד) וברזלי גזן מאד בן שמנים שנה והוא כלכל את המלך בשיבתו במסגנים כי איש גדול הוא מאד:
- (לה) ויאמר המלך אל ברזלי אתה עבר אתי וכלכלתי אתך עמדי בירושלם:
- (לו) ויאמר ברזלי אל המלך פמה מי שני חיי בי אעלה את המלך ירושלם:
- (לז) בן שמנים שנה אנכי היום האדע בין טוב לרע אם יטעם עבדך את אשר אכל ואת אשר אשמה אם אשמע עוד בקול שרים ושרות ולמה יהיה עבדך עוד למשא אל אדני המלך:
- (לח) כמעט יעבר עבדך את הירדן את המלך ולמה יגמלני המלך הגמולה הזאת:
- (לט) ישוב נא עבדך ואמת בעירי עם קבר אבי ואמי והנה עבדך כמקם יעבר עם אדני המלך ויעשה לו את אשר טוב בעיניך: ס
- (מ) ויאמר המלך אתי יעבר כמקם ואני אעשה לו את הטוב בעיניך וכל אשר תבקור עלי אעשה לה:
- (מא) ויעבר כל העם את הירדן והמלך עבר וישק המלך לברזלי ויבכהו וישב למקמו: ס

רש"י שמואל ב פרק יט

4

- (א) בני בני - שמנה פעמים אמרו רבותינו שבעה דאסקי' משבעה מדורי גיהנם וחד דאייתי' לעלמא דאתי:
 (ה) לאט את פניו - כריך ית אפוהי כמשפט האבלים, לאט כמו וילט פניו באדרתו (מ"א = מלכים א' = יט יג) הנה היא לוטה בשמלה (ש"א = שמואל א' = כ"א י):
- (ח) כי אינך יוצא - אם אינך יוצא:
 (ט) וישראל נס - אותם שהיו עם אבשלום:
 (י) כל העם נדון - מתווכחים זה עם זה:
 (יב) ודבר כל ישראל בא אל המלך - כל זה מדברי שליחות:
 (יד) ולעמשא - שהוא שר צבא תאמרו הלא בן אחותי אתה:
 (יז) וצלחו הירדן - בקעוהו בתריסהון:
 (יט) ועברה העברה - ספינת המעברה שעוברים בה את עבר רוחב הנחל:
 (כא) ראשון לכל בית יוסף - כל ישראל חטאו לך ואני יותר מכולם והנני באתי לבקש מחילה אם תקבלני בטוחים כל ישראל שתקבלם ואם לאו יהיו יראים לשוב אליך עוד:
 (כג) היום יומת איש - בתמיה כי היום אני מלך עד עכשיו הייתי סבור לא זלזל בי אדם גדול כזה אלא א"כ נפסקה מלכותי מאת המקום והוא אמר לו קלל את דוד אבל עכשיו שהוא מתחרט ידעתי כי מלך אני:
 (כה) ולא עשה רגליו - לשון תקון הוא העברת שער שבין הרגלים: }
 שפמו - גרנ"ן בלע"ז:
 (כז) למה לא הלכת עמי - לצאת מירושלים כשיצאת:
 (כז) כי פסח עבדך - ואיני יכול לילך ברגלי:
 (לב) לשלחו - ללותה:
 (לג) כי איש גדול הוא - בעושר:
 (לה) כמה ימי שני חיי - אשר יש לי לחיות כי אעלה וגומר הלא מעט הם ומה הנייה יש לי בכלכולך:
 (לו) האדע בין טוב לרע - בין מאכל טוב למאכל רע ואמרו רז"ל שטוף בזמה היה לפיכך קפצה עליו זקנה:
 (לז) כמעט יעבר עבדך - הלוייה מועטת יעבור עבדך ללותך אחר שתעבור את הירדן:
 הגמולה הזאת - שאינה טובה לי:
 (לח) עבדך כמהם - בנו היה:
 (מג) כי קרוב המלך אלי - משבטי הוא:
 אם נשאת - כמו משאת (בראשית מ"ג ל"ד) פרס מבית המלך:
 (מד) עשר ידות לי במלך - שאנו עשרה שבטים:
 וגם בדוד - אף על פי שהוא קרוב לכם אני משוך בו יותר ממך שאני עשר ידות ומדוע הקלותני - להיות אתה קודם וכי לא היה דברי ראשון להשיב את מלכי וקודם לכן בא דברינו אליו להשיבו כמו שכתוב למעלה ודבר כל ישראל בא אל המלך:
 ויקש דבר איש יהודה - לשון התקושו (צפניה ב' א') נראה והושוה דבר איש יהודה שהראם אגרת ששלח להם דוד למה תהיו אחרונים להשיב את המלך וגומר כך מפרש באגדה, ויש לפרש ויקש לשון קושי וחוזק וכן תרגם יונתן ותקיף:

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שצ

5

דיני גילוח וסריקה באבל, ובו ז' סעיפים.

סעיף א

{א} אבל {א} אסור {ב} לגלח שער, {א} אחד שער ראשו ואחד שער זקנו ואחד כל שער שבו, ואפילו של בית הסתרים, כל ל' יום. {ב} ושער השפה ומהצדדים, א כל שמעכב את האכילה, תוך ז' אסור; אחר שבעה, מותר.

סעיף ב

{ג} ישב לגלח, ואמרו לו: מת אביו, הרי זה משלים ראשו, {א} אחד המגלח ואחד המתגלח; ומה שהספר גומר, היינו בדליכא ספר אחר במתא.

סעיף ג

כל אותם שאמרו מותר לגלח בחול המועד, אם אירעו אחד מאלו קודם האבילות, ונכנס מיד תוך האבל, אסור לגלח. אבל אם אירעו אחד מאלו, ותכפוהו מיד שני אבלות זה אחר זה, מגלח כדרכו, בין בתער בין במספרים, {ג} ואפילו תוך שבעה. ואדם אחד שתכפוהו אביליו זה אחר זה, מיקל שערו בתער אבל לא במספרים. {ג} ובלבד שיעשנו כצינעא (כ"י בשם הרמב"ן).

סעיף ד

על כל המתים מגלח לאחור שלשים; על אביו ועל אמו, עד שיעברו בו חביריו. הגה: {ג} ואין הרגל מהני אם פגע קודם שיגער בו חבירו (טור). ועיין בא"ח סימן תקמ"ח. ושיעור געה יש בו פלוגתא, ונהגים {ד} בג' חדשים (כדעת מהר"א"י בפסקיו ואגודה ומהר"ל והר"ן). ובמקומות אלו נוהגין שאין מסתפרין על אב ואם כל י"ב חדש (מהר"ל מנהג קצת מקומות), אם לא לצורך, כגון שהכביד עליו שער, או שהולך בין עובדי כוכבים ומתנוול ביניהם בשערותיו, ומותר לספר (כן השיב הא"י).

סעיף ה

{ו} אשה מותרת בנטילת שער אחר ז'. הגה: {ה} ויש {ו} אוסרים אף לאשה, וכן עיקר.

סעיף ו

{ז} {ח} לסרוק {ג} (ראשו) במסרק, מותר, אפילו תוך שבעה.

סעיף ז

כשם שאסור לגלח כל שלשים יום, כך אסור ליטול צפרנים {י} בכלי; אבל בידיו או בשיניו, מותר, {יא} אפילו תוך שבעה. {יב} ואשה שאירע טבילתה אחר שבעה, תוך שלשים, אם תטול צפרניה בידיה או בשיניה אינה נוטלת יפה, אלא תאמר לעובדת כוכבים ליטלם בתער או במספרים. הגה: {י} ולא זוקא עבד כוכבים, אלא הוא הדין ישראלית, וסרכא לישנא {יב} דחול המועד נקט (דעת עצמו).

ט"ז יורה דעה סימן שצ

6

(א) אחד המגלח. פי' שבשעת הגילוח נאמר למגלח שמת לו מת יכול לגמור מלאכתו משום כבוד הבריות: בסימן זה נחסר סעיף אחד והיינו סעיף ה' וכצ"ל אשה מותרת בנטילת שער אחר שבעה ימים. הג"ה ויש אוסרין אף לאשה וכן עיקר. קבלתי שנמצא כן בש"ע של רמ"א כתיבת ידו ז"ל:

(ב) לסרוק ראשו במסרק כו'. כצ"ל:

(ג) ולא דוקא כו'. תמוה לי דאם יש איסור ליטול בעצמה ודאי גם ע"י ישראלית אסור דיש משום לפני עור וגו' אבל נראה לי שהוצרכו ליטול ע"י ישראלית כדי שיהיה ע"י שינוי כמ"ש בסמוך דאלו בידיה או בשיניה אי אפשר לה להסירם היטב כפי הצורך לטבילה אבל תימה לי על בעל הש"ע שהרי פסק בסעיף ה' אשה מותרת בנטילת שער אחר ז' והיינו כר"ף ורמב"ם וכמו שכ' ב"י ולמה לא תהיה מותרת כאן ליטול צפרנים ע"י עצמה בלא שינוי והלא צפרנים אינם חמורים משער. ועוד קשיא אפי' לדעת רמ"א והלא בסי' שצ"ג סעיף ג' התירו ליטול צפרנים בשביל למול ולמה לא נתיר בשביל טבילת מצוה לכולי עלמא ולא ראינו נשים נוהגות כן ליטול צפרנים על ידי אחר תוך שלשים:

משום מועד אנוס הוא, ואי משום משמרה הא אמרי' דבה' מותר' מפני כבוד השבת וכ"ש בששי כדאמרן, וי"ל דאה"נ ומשום התר יום א' לא מצי למיתנייה בהדי אידך דקתני שמגלחי' בכל המועד ³⁶⁵.

דתניא תכפוהו אביליו. פי' שבאו עליו אבליות רצופין עד שנתנוול ³⁶⁶.

הכביד שערו מיכל בתער כו'. וקס"ד דבתער ובמים כדרכו אמרי', ופרקי' דההיא ע"י שנוי, כדאמ' רב חסדא שמגלח ראשו בתער שאינו דרך נוי ³⁶⁷, ומכבס כסותו במים צונגין ולא בנתר ולא בחול ³⁶⁸, וכי אמרי' באידך שיצא מבית האסורי' וחבריו, ותכפוהו אביליו היינו שהן מותר' כדרכו בלא שנוי, וכיון דקתני מכבס שמעי' דאפי' בתוך ז' מיירי, דהא איסור תכבוסת מאבלות שבעה הוא, ואין אבלות ל' אלא תספורת וגיהוץ ונישואין וכניסת משתה ³⁶⁹.

והיינו דאמרי', זאת אומרת אבל אסוד בתכבוסת. פי' תוך שבעה ואפי' במים צונג, דאלו תכבוסת בחמין פשיט' דהא מיואב שמעי' לה כדאית' בפירקי' לעיל ³⁷⁰, אלא כדאמרן ³⁷¹.

כך אסור ליטול צפרנים במועד. פי' שלא יכנס לרגל כשהוא מגוול.

ורי יוסי מתיר. פי' דקסבר דבנטילת צפרנים לא גזרו, חדא שהוא נוול גדול להשהותן ולא שכיח שניחננו עד המועד, ועוד דדבר הגדל בכל יום שאפי' יטלם קודם המועד צריך ליטלם במועד ³⁷², ודומיא דכלי פשתן שלא גזרו בהן ³⁷³.

וכשם שאמרו ³⁷⁴ אסור לגלח בימי אבלו כך אסור ליטול צפרנים בימי אבלו דברי ר' יהודה, ורי יוסי מתיר. ובאבל רבתי ³⁷⁵ משמע דפליגי בהא דכתי' גבי יפת תואר, ועשתה את צפרניה ³⁷⁶, דר' יהודה סבר דהיינו שישגדלם משום אבילות, ורי יוסי סבר דהיינו תיקון, כדכתי' ³⁷⁷ לא עשה רגליו, אי גמי דהתם לאו משום אבילות אלא שתתגנה בעיניו ³⁷⁸, ולאיסור נטילתם כל ל' כדין גילוח ³⁷⁹, דהא מדמי להו בבריתא, ובוה איש ואשה שוין, אע"פ שלגבי השער אמרו הא בירושלמי ³⁸⁰ שהיא מותרת לאחר שבעה מפני שנוול הוא לה.

אמר עולא הלכה כו'. ושמעי' מיהא שיותר ראוי להקל בענין זה במועד מימי אבלו.

[יח, א] דאמי שמואל הלכה כדברי המקל פאבל. פי' ואפי' איצטרכו תרויהו, הא דהכא משום מועד, ואידך משום כללא דאבל, ומי אין לשון הגמרא מתישב, דהוה ליה למימ', שמואל לטעמיה דאמי שמואל וכו', והיה נראה לומ', דהאי ושמואל אמ' הלכה כר' יוסי בזו ובזו, לישנא דגמ' הוא דמפיק ליה מאידך כללא דשמואל, דאמי הלכה כדברי המקל, וכיון דבאבל הלכה כר' יוסי קים לן ודאי דכ"ש במועד דקיל בענין זה כנ"ל ³⁸¹. מדקאמר, שקלינהו לטופריה. משמ' דהיינו כדרכו ואפי' באבל וכ"ש במועד, וקסבר דאפי' כדרכו פליגי ושרי ר' יוסי והלכה כמותו, ורב דאמי בגנוסטרי אסור פליגי עליה דשמואל, ואע"ג

אומרת. (ועי' בספר טל חיים מש"כ לדחות דברי יד מלאכי כלל רסד.). 372 וכ"כ ר"י מלוניל וחדהר"ן. 373 לקמן יח, א. 374 כגי' כ"י"מ ורא' דק"ס, ולפנינו: שאמרו אבל אסור. 375 פ"ז, והובא ג"כ יבמות מח, א ספרי דברים כי תצא ועוד. ובכל המקומות איתא ר' אליעזר ור' עקיבא. ועי' מש"כ תוהרא"ש וחדהר"ן בשם הרא"ה. 376 דברים כא, יב. 377 ש"ב יט, כה. 378 וכ"כ תוהרא"ש בפ"י ב וחדהר"ן. ועי' מש"כ הרמב"ן דברים שם. 379 וכ"פ הרי"ף רמב"ם אבל פ"ו ה"ג רמב"ן בתוה"א שם ועוד, וכ"פ בטוש"ע שצ ס"ו, ורא' בטור שם סוף הסימן שיטת הראשונים החולקים ע"ז. 380 מס' שמחות פ"ז, [כידוע דהראשונים כינו למס', קטנות בשם, ירושלמי, לדוגמא, רא' רמב"ן מגילה כא, ב, מצאנו במס' סופרים שהיא גמרא ירושלמית, וכ"כ הראשונים המצויינים בהער' הקדומה]. 381 וכע"ז תירץ בשיטה, ועי' תוד"ה ושמואל.

365 ר'א לעיל בפיר' הער' 355. 366 לא נתבאר כמה אבליות, אם ב' או ג', אבל בשיטה מפורש אפי' ב' אבליות סגי, (ועי' בחדהר"ן) וכ"ה בטוש"ע יור"ד סי' שצ ס"ג. אבל בר"ח כתב: תכפוהו אביליו זה אחר זה, פי' קודם שישלים ימי אבלו זה מת לו מת אחד, וכן עוד בתוך ימי אבל זה מת לו מת אחר. מבואר דצריך ג' אבליות, ובאו"ז הל' אבלות סי' תמא הביא דברי הר"ח וכתב עליו: ואיני יודע אם דוקא פי' כן אינו רשאי להתיר כ"א כגון עד שימות לו מת שלישי. [ורא' הג' אשרי פ"ג סי' יח מש"כ בשם או"ז] ועי' ברשבה"י דכתב ג"כ דבעינן ג' אבליות, ע"ש. 367 תיבת: נוי, ליתא בכ"י ב, ודפ'. 368 לפנינו: באהל, אבל כ"ה בכ"י"מ וכמעט בכל הראשונים, ועי' דק"ס. 369 וכ"כ הראשונים בשם הראב"ד וכ"ה בספר האשכול ח"ב סי' מז או"ז שם והרמב"ן בתוה"א שער האבל — ענין האבלות. 370 טו, א. 371 ועי' תוס' ותוהרא"ש ד"ה זאת